

A CIGÁJA GAZDASÁGI ÉRTÉKE — SZEMBEN A MAGYAR FÉSŰSMERINÓVAL

SCHANDL JÓZSEF

Állattenyésztési Kutató Intézet.

(Érkezett : 1951. V. 26.)

Hazánkban a cigája a 19. század közepéig jelentékeny szerepet játszott. A merinok terjedése azonban visszaszorította az Alföldről a Dombvidékre (Bars, Gömör), másrészt a Jugoszláviával határos déli (Bács, Csanád) megyékre, úgyhogy az utóbbi évtizedek folyamán az ország gyapjútermésében a cigája már csak alig 3—4%-kal szerepelt.

Hogy teljesen nem adta át helyét a fésűsmerinónak, annak okait a következőkben kell keresnünk :

1. általános az a meggyőződés, hogy a cigája igénytelenebb és edzettebb a merinónál, így mostoha viszonyok közt jobban megőrzi gazdaságosságát,

2. amely vidéken háziipar divott, ott a nép a cigája gyapjútát megfelelőbb nyersanyagnak találta, mint a fésűsmerinót,

3. hol a tejtermelés volt a juhtartás főcélja, ott is szívesen tenyésztették a cigáját, mert több tejet fejtek tőle, mint a merinótól. Így a Duna-Tisza közének középső részén is azok a tenyésztők, kiknek anyaállománya főleg fésűsmerino, nem ritkán cseppvérkeresztést folytattak és folytatnak cigájával, mert így remélnék több tejet és hosszabbfűrtű gyapjút. Ez utóbbi keresett cikk a Duna-Tisza közén,

4. mikor a tengerentúli (crossbred) gyapjú behozatala nehézségekbe ütközött, a gyapjúipar átmenetileg aránytalanul magas árat is hajlandó volt fizetni a B/C — C — C/D gyapjúminőségért. Kormánykörök is akkor, ebből az okból előmozdították a cigája terjedését.

Napjainkban a magyar textilipar minél több merinógyapjút óhajt és a maga szempontjából szívesen venné, ha az országnak minden durvább (B/C — E) gyapjút szolgáltató juha helyébe finomgyapjas (AA — A/B) fésűsmerinó lépne.

Mindezek alapján indokolt a cigája gazdasági értékét szakszerűen megvizsgálni, azaz adatokat gyűjteni annak objektív megállapítására, hogy milyen a fésűsmerinó és a cigája gazdasági értékének viszonya a különböző gazdasági viszonyok, illetőleg különböző termékgigények mellett.

Mínt hogy a hazai fésűsmerinó gazdasági értékét eléggé ismerjük, csak a cigája tenyésztőterületeit kellett meglátogatnunk. Át is tanulmányoztuk hazánk főbb cigájatenyésztőterületeit, így a bajavidéki (Madaras, Mátételke, Hercegszántó, Bácsbokod, Gara, Nagybaracska, Csátalja) községek, valamint Makó, Csanádpalota stb. csanádmegyei községek cigája-állományát. Mindazáltal az itt nyert

értésüleinket a feladat megoldásánál számszerűleg nem használtuk fel. Nem pedig azért, mert a bemondott adatokba a tenyésztő egyéni hangulata is kifejezést nyer s így megbízhatóságukhoz kétség férhet. A törzskönyvezett juhok adatai ugyan megbízhatók, de azért ezek se alkalmasak céljainknak, mert az egész évi táplálás, ápolás stb. külviszonyok kiértékelése még a legnagyobb gondosság mellett se lehet olyan pontos, hogy az eltérő milliók hatásai ezen az alapon megállapíthatók és az adatok korrigálhatók lennének.

Abból a meggyőződésből indultunk ki, hogy a cigája és a fésüsmerinó gazdasági értékének elbírálására komoly alapot csak olyan adatokból kapunk, melyek azonos külviszonyok közt élő állományokból származnak. Hol mindkét fajta egyenlő táplálásban, ápolásban, tartásban részesül, hol egyenlő természeti (éghajlat, időjárás, talaj stb.) viszonyok hatása alatt él, hol azonos a legelő florája és a széna összetétele stb., egyformák a tenyész eljárások, csak ott lehet összehasonlítani két fajta értékmérő tulajdonságait.

Ilyen szempontból már értékesíthetők voltak egy *kisszállási nyáj* adatai, melyeket dr. Póczos László jegyzett fel.

Ezek az adatok különösen arra a kérdésre adnak világos feleletet, hogy *kevésbé kedvező gazdasági és természeti viszonyok közt a közismerten igénytelen és ellenálló cigájával fel tudja-e venni a versenyt a magyar fésüsmerinó?*

A kisszállási nyáj 150 fésüsmerinó és 150 cigájaanyából állott. Egyik állományban se folyt előbb olyan tenyésztői munka, mely az egyik fajtának a belső gazdasági értékét illetőleg az adatszolgáltatás idején a másikkal szemben egyoldalú előnyt biztosított volna.

Az egy nyájban tartott merinók és cigáják az aránylag hosszú (220—240 nap) legeltetési idény elején gyepes utakat, silány homokbuckás vagy vadszikes területeket jártak. Mikor pedig — a nyár közepén — ezek kiszültek, tarlókon, erdőaljakon, szérűskertekben kellett megkeresniök szegényes élelmüket.

Az istállózás idején mindkét fajta anyáinak egyformán 0,25—0,5 kg bükkönyszéna, 0,5 kg borsószalma, 0,25—0,5 kg takarmányrépa, 0,1—0,5 kg kukoricadara, végül ad libitum kukoricaszár jutott napi eleségül.

A bárányok a szoptatás ideje folyamán egyedenként 12 kg abrakot és 15 kg finom lucernaszénát fogyasztottak el.

Keresni kellett azonban egy olyan terepet is, ahol a cigája nem mostoha, hanem jó gazdasági viszonyok közt élhet és így alkalma van megmutatni a benne rejlő termelőérték maximumát. Hiszen a gazdasági kultúra javul. Nem elégedhetünk meg csak az igénytelen, de emellett szerény termelőképességű állatokkal. Így felelni akartunk arra a kérdésre is, hogy *van-e a cigájának a fejlődő gazdasági viszonyokhoz elég modifikálódó-képessége és állja-e itt is a versenyt a fésüsmerinóval?*

Erre a célra megfelelőnek kínálkozott a Mazóhegyesi Állami Gazdaság, hol azonos viszonyok közt tenyésztettek egy fésüsmerinó- és egy cigája-juhászatot. Mindkettő viszonylag azonos értékű, azonos szigorúsággal szelektált álló-

mányból került tenyésztésbe s így a tenyészértéket, illetőleg azonos színvonalból indultak.

A Petőfi-pusztai 300 anyából álló fésűsmerinó-nyáj tömege mezőhegyes-vidéki felesjuhászatokból és bihari népies tenyészetekből származott. Hozzájuk csatlakozott 30 importált francia (merinó precose) jerke és 60 régi mezőhegyesi anya, mely utóbbiak azonban nem a háborúelőtti »törzsből« származtak, hanem csak a régi »nagynyáj« átlagának képviselői.

Az ugyancsak 300 anyából álló peregpsztai cigájanyáj az egész Csanádban ismert jónevű felesjuhászoktól származott. Ez is 1948-ban, a merinónyájjal egyidőben alakult meg.

A két mezőhegyesi nyáj anyáinak a legeltetési időnyben csak korlátolt terjedelmű gyepelgő állt rendelkezésükre. Ez csak tavasszal elegendő; júniustól kezdve esetleges tarlókon, szérüskertekben, gypes utakon, csatornapartokon kell élelmüket megkeresni. Ha azonban a legelő nem tud kellő táphatást nyújtani, akkor 30 dkg-os abrakpótlék biztosítja azt, hogy a juhokban rejlő termelőképesség érvényesülhessen.

A téli istállózás folyamán borsószalma és savanyított cukorgyári szelet biztosítja a jóllakást. A szénaadag — a korlátolt szénakészlet miatt — $\frac{1}{4}$ kg lucernaszéna. Az abrakadag a vemhesség végén 25—35, a szoptatás és fejés alatt 50 dkg. Az abrakadagban szerepel: árpadara, olajpogácsa, búzakorpa, kukoricadara, néha búzaocsu vagy malomkonkoly.

A szopós bárányok abrakadagja átlagosan 25 dkg. Széna ad libitum áll rendelkezésükre. A választott bárányok télen 0,5 kg réti széna, 1 kg sav. cukorgyári szelet és 0,5 kg borsószalma mellett 50 dkg abrakot (árpadara, búzakorpa, olajpogácsa) kapnak, a legeltetési időnyben pedig — a legelő minősége szerint — 20—30 dkg-os napi pótléket.

Az ápolás mindkét nyájban egyformán kifogástalan. Télen az aklok kellő szellőztetéséről gondoskodnak. Nyáron a tikkasztó hőség elől árnyékba húzódnak a nyájak. A termelést gyengítő betegségek (rüh, métely stb.) egyik juhászatban se fordultak elő.

Az anyaállomány 2—5 éves. Néhány anya a merinónyájban ugyan 7—8 éves, de ezek nem befolyásolják kedvezőtlenül az átlagos termelést, mert elv az, hogy csak az átlagnál jobban termelő idősebb példányok maradhatnak tenyésztésben.

A szaporaság

Az eddigi tapasztalatok szerint a cigájának nem fajtajellegvonása bizonyos, más fajtákkal szemben jelentős szaporaság.

A szaporaság tudvalevőleg — a fajtajelleggen kívül — részben az üzekedő anyák tápláltságától, részben attól függ, hogy az ikerelésre hajló vérvonalak a nyájban kisebb, vagy nagyobb mérvben vannak-e képviselve. Ezért érthető,

hogy a szaporaság, illetve a 100 anyától született bárányok száma a cigájánál is nyájak szerint s egyazon nyájban is évről-évre változó szokott lenni.

Szűkös viszonyok közt élő nyájokban meg vannak elégedve, ha 100 anya 90 bárányt hoz a világra. A legtöbb juhászatban az anyák 5—10%-a üres marad ugyan, de 12—15%-a ikreket ellik s így a bárányok száma az anyák számát pár százalékkal meghaladja. Ahol az ikerellő vérvonalakat a tenyészkiválasztásnál előnybe részesítették, ott különösen kedvező években minden második anya ikreket ellik. Mint rekorderedményt említi Ivanov a Luxenburg Róza nevű szovhoz cigájanyáját, mely nyáj 142%-os szaporaságot ért el.

Hasonlók a szaporasági viszonyok a magyar fésűsmerinóknál. Bár 100 anya után 100 leválasztott báránnyal általában meg vagyunk elégedve, a kellően irányított és gondozott nyájak 110—115% szaporaságot érnek el. A mezőhegyesi törzsjuhászat az 1932—1935. években 135, sőt egy évben 146%-os szaporasággal »vezetett«.

A számadatokat szolgáltató juhászatokban a következő eredményeket jegyeztük fel:

100 anya közül leellett

Mezőhegyesen a cigájanyájban	96 db	a merinónyájban	97 db
Kisszálláson « «	95 «	« «	95 «

100 anya közül ikreket ellett

Mezőhegyesen a cigájanyájban	21 db	a merinónyájban	24 db
Kisszálláson « «	14 «	« «	8 «

Így a cigája és fésűsmerinó szaporaságában nincs számottevő különbség.

A fejlettség

A cigája a testtömeget illetőleg éppoly képlékeny, a röghez idomuló fajta, mint a fésűsmerinó. Mezőhegyesen a jobb táplálás következtében a cigáják 46 kg átlagsúlyt értek el, — szemben a kisszállási 41 kg-mal. (Ugyanezt látjuk a népies tenyésztés törzskönyvezett egyedeinél. Csanád és Bács jobb talaján az átlagsúly némely tenyésztőnél az 50 kg-ot is meghaladja, míg Csátalján a 40 kg-ot se éri el.)

Elmarad-e mögötte a merinó? A mezőhegyesi merinók testsúlya (49 kg) valamivel meghaladja az itteni cigájákét (46 kg), míg Kisszálláson majdnem egyenlő súlyúak a merinók (40 kg) a cigájákkal (39 kg).

E tekintetben tehát a két összehasonlított fajta egyenlő értékűnek mondható.

A fejlődési gyorsaság

A fésűsmerinó-, illetőleg cigájabárányok fejlődési energiájának megállapítására hasonlítsuk össze az elléskor (1 napos), a 6 hetes, 3 hónapos és $\frac{3}{4}$ éves korban elért súlyátlagokat.

	Mezőhegyesen		Kisszálláson	
	cigája	merinó	cigája	merinó
	bárán yok testsúlya kg			
1 napos korban	4,95	4,35	4,21	4,23
6 hetes «	21,6	19,00	11,35	10,75
3 hónapos «	27,00	26,00	19,15	16,95
$\frac{3}{4}$ éves «	34,00	35,00	30,9	29,3

(A táblázatban szereplő számok csak »egyes« bárányokra és nem ikekre vonatkoznak.)

Mint a táblázat számadataiból kitűnik, a mezőhegyesi cigáják nagyobb élősúllyal jöttek a világra, mint az ottani merinók, de a kisszállási adatok egyenlősége miatt a különbséget nem tekinthetjük a cigája jellegvonásának.

Szopóskorban azonban mindkét helyen fejlettebbek a cigáják: 1—2 kg-mal nehezebbek mind a 6 hetes, mind a 3 hónapos súlyméréskor. Ez a különbség bizonyára onnan ered, mert a jobban tejelő cigájaanyák több tápanyagot juttattak bárányaiknak.

De nem tételezhető fel, hogy a cigájának fajtajellegvonása lenne a merinóval szemben a nagyobb fejlődési energia, mert mihelyt a tejjeltáplálkozás megszűnik, a súlykülönbség is eltűnik.

Mindazáltal érdemes figyelemre méltatni azt a körülményt, hogy ha egy juhászat »tejes bárán yok« eladására helyezi a fősúlyt, akkor cigájáktól jobb árut vihet a piacra, mint merinó-anyáktól.

Életerő és ellenállóképesség

A fajta életerejének és ellenállóképességének elég hű és gyakorlati mértéke az, hogy a világrajött bárán yokból — azonos ápolás mellett — hány % hullik el a fejlődés folyamán, illetőleg egy éves korig.

Mezőhegyesen a cigájanövendékek közül 2,5%, a merinók közül 4,5%, Kisszálláson pedig a cigáják közül 5,3%, a merinók közül 8,5% hullott el.

Minthogy a külviszonyok az egyes gazdaságokban mindkét fajtára nézve azonosak voltak, elvitathatlan, hogy a cigájafajtának ellenállóképessége nagyobb, mint a merinóé. Lehetséges, hogy ebben némi szerepe van a bővebb tejfogyasztásnak is, de a fő mégis bizonyára a fajtában rejlő nagyobb szervezeti szilárdság.

Elvitathatlan, hogy a téli időjárás viszontagságait is sokkal inkább túri a cigája, mint a merinó. A cigája áttelel nyitott félszer alatt, künn legel még hóviharos csikorgó hidegben is. Ezzel szemben a fésűsmerinó csak zárt téli akolban érzi jól magát, de ezen felül további védelmet ő se igényel.

Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a cigája nem igényel még akkora védelmet se az időjárás viszontagságai ellen, mint a magyar fésűsmerinó, de

ez az előny a mi országhatárainkon belül nem képvisel számottevő értéket a cigája javára. (Másképp mérlegelnénk e tényt természetesen zord északi, vagy magas hegyvidéki tájakon.)

Gyapjútermelés

A cigája-gyapjú textilipari értékének tárgyilagosa megítélésére szem előtt kell tartanunk a következőket:

A cigájaanyáktól származó gyapjú nem szorítkozik tisztán a C/D sortimentumra, mert akad benne B (27 mikron), B/C (29 mikron), C_1 (32 mikron), C_2 (36 mikron), D_1 (40 mikron) és D_2 (43 mikron) szortimentumba tartozó minőség is. A cigájában tehát bőven vannak a C/D -nél finomabb változatok is. Ha a szűkség azt kívánná, nem lenne nehéz B -minőséget híven örökítő állományt szelektálni belőle.

A cigájának csak aránylag csekély része termel tiszta fehér gyapjút, 90% feketén tüzdelt. Ez a népies ruhaneműek készítésénél nem jelent hátrányt. A gyárak se nagyon hibáztatják, mert nagyobbára erősen festett cikket készítenek belőle. A cigáják gyapjának nagyobb részéből ugyanis eddigi a háziipar készített köntösöket, harisnyanadrágokat, kötött mellényeket, szőnyeget, függönyöket, de készültek belőle jóminőségű »homespun«-szövetek és tartós posztók is.

A cigájagyapjúnak fűrthosszúsága a fésűsipart is kielégíti. Az anyák többségénél 8—9 cm az átlagos méret; gyenge tápláltságnál 5—6 cm-re csökkenhet, viszont kedvező külviszonyok közt élő nyájokban 12—13 cm-es fűrthosszúságokkal is találkozunk.

A gyapjuszálak erőssége — vizsgálataink szerint — absolute 28,8 g, a specifikus erősség 16,4 kg, a nyújthatóság 38,5 (min. 7, max. 72%). A homokvidékekről ugyan sok szakadékony anyag jön forgalomba, de ez millióbefolyás s így nem írható a fajtajelleg terhére.

A textilipar ennek ellenére tudná nélkülözni a cigájagyapjút, mert ilyen irányú igényeit könnyebben kielégítheti import útján, mint a merinó-gyapjú szükségletét.

Ezek után lássuk, milyen hatása lenne a termelőre, ha a cigája helyett merinó-tenyésztéssel foglalkozna. Döntő kérdés az, hogy milyen értéket kap a tenyésztő, ha a cigája gyapjútermése helyett a merinó gyapjútermését viszi beváltásra?

Hazai viszonyaink közt a cigájánál az egy év alatt nőtt és zsírosan nyírt bunda átlagsúlya a nem szelektált állományban silány takarmányozási viszonyok közt 2,2 kg-ra, közepes táplálás mellett 2,5 kg-ra, jól táplált nyájokban 3 kg-ra tehető. A bajavidéki törzskönyvezett, tehát válogatott cigáják átlagos nyírósúlya 3,9 (egyedi min. 2, max. 7 kg), míg a makóvidékieknél az átlag 4,4 (egyedi min. 2,8 max. 7 kg.)

Ezzel szemben fésűsmerinóinknál országos átlagban silányabb takarmányozási viszonyok közt 3,5, közepesnél 4,2, jobb táplálás mellett 5 kg a nyírósúly. Válogatott állományokban (törzsjuhászatokban) 5, 5,5, 6 kg egy-egy nyáj átlagos nyírósúlya, kivételes egyedeknél a nyírósúly 9, sőt 10 kg-ra emelkedhet.

Természetesen a nyírósúly nem adja hű képét a gyapjútermelő-képességnek, hanem csak a bunda kimosásából nyert »tisztagyapjú«. Ezért a vizsgált nyájak termelésének összehasonlítására a szakszerűen kimosott, tökéletesen kiszárított és normális nedvességre számított gyapjúmennyiséget használjuk fel:

	A mezőhegyesi		A kisszállási	
	cigája	merinó	cigája	merinó
	nyájban az átlagos			
Nyírósúly kg-ban	4,60	6,24	2,57	3,67
Normálnedvességű gyapjútermés kg-ban	2,07	2,36	1,01	1,25

Mint a számadatokból kiderül, a cigáják 13, illetőleg 19%-kal kevesebb normálnedvességű tisztagyapjút termeltek, mint a merinók.

A f. évi beváltási árak szerint a C minőségű normálnedvességű, mosott gyapjú 34 Ft-ot, az A/AA—A minőségű merinógyapjú 42 Ft-ot ér, így egy átlagos juh gyapjúterméséért kapott a mezőhegyesi cigája-juhász 70 Ft-ot, a kisszállási 34 Ft-ot, ezzel szemben a mezőhegyesi merinó-juhász 99 Ft-ot, a kisszállási pedig 53 Ft-ot.

A merinók gyapjúterméséből tehát a tenyésztő kb. 40—50%-kal nagyobb bevételre számíthat.

Tejtermelés

Hazánkban a tejtermelés érdekében még nem szelektált cigája-nyájokban egy anyától átlagosan 40 liter tejnyereményre számíthatunk. Egy ellenőrzött beregmegeyi juhászaton a báránycsoport leválasztása után 100 nap alatt átlag 35 litert, a legjobbaktól 80—100 litert fejtek. A bajavidéki kistenyésztők ellenőrzött anyajuhai 100 nap alatt 35—50 liter közt mozgó nyájátlagot mutattak fel; a legjobb fejősök 81—86—112 litert is adtak.

Fésűsmerinóinktól országos átlagban 100 napi fejés alatt 30 liter tejet várunk. Több törzsjuhászaton, hol ily irányban már bizonyos mérvű szelekció is folyt, 100 napos fejési időben 50—90 literes átlagok is adódtak, sőt kiváló egyedek 220—240 literes rekorderedményeket értek el.

Lássuk most az azonos viszonyok között tartott, tehát egyformán táplált cigája-, illetőleg merinójuhok tejtermelését.

Egy anya termelt

Mezőhegyesen (12 heti szoptatás után):

a cigájanyájban	44 liter tejet
a merinónyájban	26 « «

Kisszálláson (8 heti szoptatás után):

a cigájanyájban	52 liter tejet
a merinónyájban	42 « «

Mezőhegyesen 69%-kal, Kisszálláson 24%-kal multák felül a cigáják a fésűsmerinókat.

(Hogy az abszolút-tejmennyiség a jobban táplált nyájban kisebb, azt a hosszabb szoptatás eléggé magyarázza. A bárány nemcsak elvisz tejet a fejő elől, de »rontja is az anyai tőgyet«).

Ha 1 liter juhtej árát 1.40 Ft-ba számítjuk, akkor a tejből egy-egy anya után a mezőhegyesi cigája-juhászat 26 Ft-al, a kisszállási cigájanyáj 15 Ft-al több bevételre tett szert, mint az ottani merinójuhászatok.

Talán feltűnik az olvasónak, hogy a cigája a tejtermelésben jobb takarmányozási viszonyok közt nagyobb mértékben (69%) előzte meg a merinót, mint a mostohább tartás mellett (23,8%). Ez összhangban van azzal a többször kifejtett meggyőződéssel, hogy a cigája-fajta jellegében nagy tejtermelő-képesség rejlik, de ezt a mi sivár alföldi viszonyaink közt nem tudja kifejteni. Más a helyzet az erdélyi, nyáron is állandóan zöld hegyi legelőkön. Ott még nagyobb mértékben győzné le e téren a merinót, mint Mezőhegyesen!

Végül hivatkozom arra a közhitre, hogy a cigája teje hígabb, mint a merinóé. Ha ez megfelel a valóságnak, akkor a cigája és merinó tejtermelésének arányán a merinó javára korrekciót kellene végrehajtanunk, mert hiszen a juhtejből mindenütt sajt készül s így a sajt-hozamot kellene arányba állítani.

A vizsgált üzemekben azonban a cigája- és merinó-tej mindig összekeverve került feldolgozásra.

A hazánkban termelt cigája- és merinótejek vegyi elemzésének összesítéséből a következő táblázatot állítottam össze:

A laktáció hónapja	Száranyag %		Tejzsír %		Fehérje %	
	cigája	merinó	cigája	merinó	cigája	merinó
2. hónapban	15,1	17,45	4,4	6,19	5,0	4,97
3. «	18,0	19,55	6,82	7,75	5,82	5,98
4. «	19,1	19,92	6,70	7,54	6,6	6,26
5. «	21	21,15	7,9	8,93	6,7	7,04
6. «	20,8	20,86	8,9	8,52	6,73	6,92

Ezek az adatok, melyek részben saját, részben volt munkatársaim (Póczos, Márkus, Fejér Sarolta, Bánky) elemzéséből származnak, mutatják, hogy a laktáció első hónapjaiban a cigájatej tényleg hígabb, mint a merinóé, de a laktáció további folyamán ez a különbség elenyészik. Ezért és az elemzések csekély száma miatt a termelékenységet illetőleg továbbmenő következtetést nem akarok levonni.

A gazdaságosság mérlege

Minthogy a két adatszolgáltató gazdaság költségei (takarmányozás, ápolás stb.) a cigájanyájban ugyanazok voltak, mint a merinónyájban, sőt a termelt javak egy része (választott bárány) is egyenlőnek vehető, az egyszerűsítés érdekében megengedhetőnek vélem, ha csak a gyapjú és a tej eladásából befolyó összegeket állítjuk szembe.

Számításunk szerint egy anyajuh gyapjúterméséért bevételezett				
a mezőhegyesi cigájanyáj	70 Ft-ot,	a kisszállási	34 Ft-ot,	
a « merinónyáj	99 «	a «	53 «	
Különbség a cigája terhére	<u>29 Ft.,</u>	illetőleg.....	<u>19 Ft.</u>	

Egy anyajuh tejtermeléséért pedig bevételezett				
a mezőhegyesi cigájanyáj	62 Ft-ot,	a kisszállási	73 Ft-ot,	
a « merinónyáj	36 «	a «	58 «	
Különbség a cigája javára	<u>26 Ft.,</u>	illetőleg	<u>15 Ft.</u>	

A bevételek számadatai szerint a cigája 3—4 Ft-tal elmarad a merinó mögött. Ezt a csekély különbséget azonban valószínűleg eltüntetik az »Életerő és ellenállóképesség« cím alatt közölt adatok, melyek szerint a merinónyájában a növendékek hullékonyasága kétszerakkora, mint a cigájáké.

Végkövetkeztetés

Végkövetkeztetésünk tehát az, hogy a magyar gazdasági (legelőminőség stb.) viszonyok és a mai gyapjú-, illetőleg tejárak mellett a magyar fésűsmerinó és a cigája gazdasági értéke egyenlő.

Hogy tehát mekkora teret foglaljon el a cigája, az tisztán attól függ, hogy népgazdasági szempontból melyik juhtermék fontosabb: a finomgyapjú-e, vagy pedig a tej és a durvább gyapjú?

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЦЕННОСТЬ ОВЕЦ «ЦИГАЯ», ПО СРАВНЕНИЮ С ВЕНГЕРСКИМ ЧЕСАНОШЕРСТНЫМ МЕРИНОСОМ

Й. Шандль

Резюме

Отделение овцеводства Исследовательского Института по Скотоводству приняло исследования по вопросу об экономической ценности овцы «Цигая» и венгерского чесаношерстного мериноса. Данные были получены из двух племенных станций, причем на одной из них зимний корм был скуднее и пастбищные условия недоброкачественны, (Кишсалаш), тогда как на другой (Мезёхедеш) корм был обильнее для обоих пород. Таким образом мог быть выяснен вопрос, поскольку овца «Цигая» выдерживает сравнение с чесаношерстным мериносом в благоприятной и менее благоприятной среде.

1. По отношению плодовитости нет существенной разницы между овцой «Цигая» и венгерским чесаношерстным мериносом.

2. Если они вполне развиты, то обе породы выказывают одинаковую пластичность.

3. Их способность развиваться одинаково сильна.

4. Выносливость овцы «Цигая» больше, что выражается и в том, что у племенных животных этой породы смертность составляет около половины (2,5—5%) смертности чесаношерстных мериносов.

5. Что касается количества шерсти, то овца «Цигая» отстает от чесаношерстного мериноса так по отношению количества, как и качества пригодного для текстильно-промышленных целей. Тогда как, при одинаковых внешних условиях, от овец «Цигая» было получено лишь 1,01, или 2,07 кг чистой шерсти качества С нормальной влажностью, чесаношерстные мериносы давали 1,25, или 2,3 кг шерсти качества А/АА.

6. В производстве молока овцы «Цигая» оказались — в одинаковых условиях — продуктивнее: они дали 5, или 44 литра молока, тогда как у чесаношерстных мериносов было выдано 42 или 26 литров. Здесь, следовательно, овцы «Цигая» превзошли чесаношерстных мериносов, в менее благоприятных кормовых условиях на 24%, при более обильных на 69%.

7. При сегодняшних ценах шерсти и молока доходность обеих пород приблизительно одинакова. Незначительная разница, выступающая в ущерб овец «Цигая», выравнивается их меньшей смертностью.

8. Вопрос о том, какое место должна-бы занять в овцеводстве Венгрии овца «Цигая» следовало-бы, значит, разрешить в зависимости от того, какой из двух продуктов овец важнее для хозяйства страны: более тонкая шерсть, или-же овечье молоко и более грубая шерсть?

DER WIRTSCHAFTLICHE WERT DES ZIGAJASCHAFES IM VERGLEICH ZU DEM DES UNGARISCHEN MERINOKAMMWOLLSCHAFES

J. Schandl

Zusammenfassung

Die Abteilung für Schafzucht des Forschungsinstitutes für Viehzucht hat über den wirtschaftlichen Wert des Zigajaschafes und des ungarischen Merinokammwollschafes Untersuchungen angestellt. Die Daten wurden auf zwei Zuchtstationen gewonnen, wobei auf der einen die Winterkost spärlicher und die Weideverhältnisse minderwertiger waren (Kisszállás), während auf der anderen (Mezőhegyes) die Kost für beide Rasse reichhaltiger war. Auf diese Weise konnte die Frage, in welchem Masse das Zigajaschaf den Vergleich mit dem Merinokammwollschaf in einer weniger günstigen, wie auch in einer günstigen Umgebung aushalte, abgeklärt werden.

1. In Bezug auf die Fruchtbarkeit besteht zwischen dem Zigajaschaf und dem ungarischen Merinokammwollschaf kein wesentlicher Unterschied.

2. Wenn voll entwickelt, zeigen beide Rassen eine gleich grosse Variabilität.

3. Ihre Entwicklungsenergie ist gleich stark.

4. Die Widerstandskraft des Zigajaschafes ist grösser, was auch darin zum Ausdruck kommt, dass unter den Zuchtieren dieser Rasse die Sterblichkeit nur etwa die Hälfte (2,5—5%) der der Merinokammwollschafe beträgt.

5. Was den Ertrag an Wolle anbelangt, wird das Merinokammwollschaf vom Zigajaschaf weder in Bezug auf Quantität, noch in Bezug auf ihre Qualität für textilindustrielle Zwecke erreicht. Während bei gleichen äusseren Verhältnissen bei den Zigajaschafen nur 1,01, bzw. 2,07 kg reiner Wolle von Qualität C von normaler Feuchtigkeit gewonnen wurde, gaben die Merinokammwollschafe 1,25 bzw. 2,3 kg Wolle von Qualität A/AA.

6. Bei der Milchproduktion hingegen zeigten sich die Zigajaschafe — bei gleichen Verhältnissen — ergiebiger: sie gaben 52, bzw. 44 Liter Milch, während bei den Merinokammwollschafen nur 42 bzw. 26 Liter abgemolken wurden. Hier übertrafen also die Zigajaschafe die Merinokammwollschafe bei ungünstigeren Kostverhältnissen um 24%, bei reicheren um 69%.

7. Bei den heutigen Wolle- bzw. Milchpreisen ist die Einnahmebilanz der zwei Rassen fast gleich. Die kleine Differenz, die sich zu Lasten der Zigajaschafe zeigt, wird durch deren geringere Sterblichkeit ausgeglichen.

8. Die Frage, was für einen Raum das Zigajaschaf in der Schafzucht Ungarns einnehmen soll, muss also vom Standpunkt entschieden werden, welches der zwei Schafprodukte für die Volkswirtschaft wichtiger ist: die feinere Wolle oder aber die Schafmilch und die gröbere Wolle?